

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

LETNIK IV

DUNAJ, V SREDO, 30. XI. 1949

ŠTEV. 82 (267)

NAŠ NAROD ŽIVI
IN BO ŽIVEL,
KER HOČE ŽIVETI!

Velike poplave ogrožajo življenje in imetje

Stalno deževanje v zadnjih 10 dneh je povzročilo v Italiji velike poplave, ki so napravile ogromno škode. Približno 300.000 ljudi je moralo bežati pred valovi vode, ki je prestopila bregove številnih rek, in zapustiti svoje domove. Več tisoč glav živine je utonilo, mostovi so bili odtrgani in prostrane pokrajine polja so pod vodo.

Največ škode je napravila reka Po, veliko razdejanje pa je tudi v bližini Benetk in Bologne kakor tudi v srednji Italiji med Napoljem in Rimom. Nad 30 rek v raznih krajih Italije je prestopilo svoje bregove. V Pisi je reka Arno poplavlila razne dele mesta in glavni trg. Vse mesto je v pripravljalnem stanju. Mesto Sancesareo v bližini Modene je popolnoma pod vodo in več kot 10 tisoč ljudi so morali rešiti z veslovnimi čolni. V napoljskem zalivu je prekinjen celotni promet zaradi velikih morskih valov.

Po poročilih iz Rima je našlo približno sto otrok v bolnici v bližini Borgo San Lorenzo zavetje, ker je voda poplavlila večji del toskanske pokrajine in pokrajine Emilija. Celotni železniški in cestni promet je v raznih krajih Italije popolnoma ukinjen. Rešilne posadke, vojaški in

policijski oddelki so iz Firence odšli v kraje katastrofe, kjer se je številno ljudi komaj rešilo pred utonitvijo.

Velike poplave javljajo tudi iz Južne Tirolske, kjer so prav tako narasli hudourniki in je voda prestopila bregove.

Velike škode neurja tudi na Koroškem

Neprekinjeno deževno vreme v zadnjem tednu je tudi na Koroškem pustilo svoje sledove. Okrajna cesta Bajtiše je pod vodo in od sobote naprej ukinjen celotni promet. Deželna cesta Kriva Vrba — Blatograd je zaradi plazov pri Hohenfels-u neprevozna, prav tako cesta Beljak—Trg, da so morali promet preusmeriti preko Osoj.

Posebno veliko škodo je napravil domačalski potok pri Vrbi, katero

ocenjujejo do zdaj z vsoto nad 100 tisoč šilingov.

V Bačah je Borovnica prestopila bregove in poplavlila velik del vasi. Več hiš so morali popolnoma izprazniti. Cesta iz Bač na Brdo je neprehodna. Železniški promet v Ziljsko dolino in v Italijo je bil za par dni prekinjen, ker je Zilja na več krajih podjedla progo ob reki. Potniki iz Italije so morali od Podkloštra do Beljaka nadaljevati svojo pot z avtobusi.

Tudi potok pri Trebinji je napravil spet svojo tradicionalno škodo. Plazovi so prekinili promet na cesti v Ariach. Pri Bistrici na Dravi je Bela odtrgala barako, v kateri je stanovalo 14 ljudi, in jo odnesla v Dravo. Medtem ko so stanovalce in barako mogli rešiti, je šlo vse imetje po vodi. Poplave v zadnjih dneh javljajo tudi še iz drugih krajev Koroške, predvsem iz Pliberka, kjer sta Libuški potok in Bistrica izstopila in prav tako prekinila promet.

V zadnjih dneh pa je voda povsod spet padla in če ne bo novega dežja, trenutno ne obstoja nevarnosti, da bi voda napravila še kako večjo škodo.

Odklonitev potnega dovoljenja našim mladincem je popolnoma neutemeljena

V 78. številki našega lista smo že poročali, da sta okrajni glavarstvi v Celovcu in Velikovecu odklonili potno dovoljenje našim mladincem, ki so se nameravali udeležiti gradnje avtoceste Beograd—Zagreb. Beljaško okrajno glav. pa, pri katerem je Pokrajinski odbor Zveze mladine za Slovensko Koroško zaprosil za potno dovoljenja za mladince iz beljaškega okraja, še do danes ni smatralo za potrebno, da bi sploh odgovorilo.

Da odklonitev potnega dovoljenja našim mladincem, ki so bili namenjeni na gradnjo avtoceste v Jugoslaviji, torej v državi, ki je najbližja sosedu Avstrije, hkrati pa naša matična država, pomeni ponovno kratenje naših osnovnih demokratičnih pravic in ponoven poskus avstrijskih oblasti, da bi nam onemogočile stike z brati v svobodni domovini, smo že ugotovili in danes ponovno ugotavljamo in poudarjamo. Ta ukrep celovškega in velikovškega okrajnega glavarstva ni z ničemer utemeljen, z nobenim konkretnim dejstvom, čeprav obe okrajni glavarstvi navajata v svoji „utemeljitvi“ različne zakone in paragrafe.

Zveza mladine za Slovensko Koroško je to odločitev omenjenih okrajnih glavarstev odločno zavrnila in

Burne debate v Bonn-u

Zaradi vprašanja Porurja je prišlo v zapadno-nemškem parlamentu v Bonn-u do burnih debat med vladnimi strankami in socialistično stranko Nemčije. Socialni demokrati so posebno ostro napadli pristop Zapadne Nemčije k Porurskemu statutu in je prišlo v noči od 24. na 25. november do ostre besede med nemškim zveznim kanclerjem dr. Adenauerjem in voditeljem socialistične parlamentarne frakcije dr. Schumacherjem, ki je imenoval dr. Adenauerja „kanclerja zaveznikov“.

Ker dr. Schumacher ni hotel preklicati svoje izjave, je bil za dobo treh mesecev izključen iz parlamenta, vendar pa socialdemokratska stranka Nemčije kljub temu še sodeluje v parlamentu.

Ljudska armada pred Čunkingom

Obveščevalna služba Koumintanga javlja, da je nacionalna vlada Kitajske proglasila obsedno stanje za vso Kitajsko. Izvzete so samo pokrajine Sinkiang in Tibet. Po istem poročilu je ljudska armada prodrla 58 kilometrov pred Čunking, ki je bilo med vso vojno sedež kitajske nacionalne vlade. V torek pa so začeli z evakuacijo in preložitvijo posameznih ministrstev iz Čunkinga v Čengtu. Dobro informirani krogi zatrjujejo, da bo ljudska armada v najkrajšem času zasedla važno mesto Čunking in od tam lahko prodirala še nadalje proti jugozahodu.

Moskva. Namestnik zunanjega ministra Sovjetske zveze Gromiko je sprejel albanskega poslanika Nataniija, kateri mu je izročil svoje poverljivo pismo.

Mirovna konferenca indijskega ljudstva

V Kalkuti je prišla s svojim delom indijska konferenca pristašev miru. Pred otvoritvijo je na tiskovni konferenci poročal predsednik organizacijskega komiteta in predsednik indijskega sindikalnega kongresa Šatjar o borbi demokratičnih in naprednih sil za mir.

Kot glavno nalogo konference pristašev miru je označil razvoj širokega mirovnega gibanja proti imperialističnim napadom.

Šatjar je nadalje izjavil, da je 100 masovnih organizacij, ki zastopajo več kot 2 milijona ljudi, sodelovalo pri pripravah za konferenco pristašev miru. Konferenci prisostvuje 3000 delegatov, ki so bili izvoljeni na krajevnih konferencah pristašev

miru.

Šatjar je bil izvoljen za predsednika indijske konference pristašev miru. Nato so prečitali pozdravna pisma stalnega sveta pristašev miru, svetovne sindikalne zveze, kitajskega odbora za obrambo miru in druge.

Predsednica zapadnobengalskega komiteja žena, Sailabala, je na konferenci izjavila: Našim sinovom in možem nikdar ne bomo dovolile, da bi se borili za koristi anglo-ameriških imperialistov in njihovih indijskih zaveznikov. Nadalje je govorila o represalijah oblasti nad pristaši mirovnega gibanja ter poudarila, da nikdar ne bo uspelo, da bi s terorističnimi sredstvi zatrli stremeljenja ljudstva po miru in demokraciji.

Prepoved izvoza klavne živine

Odbor za preskrbo dežele je sklenil, da ukine vsak izvoz klavne živine in svinj iz Koroške, da na ta način zagotovi preskrbo dežele z mesom in zajezi porast cen, ki so ga povzročili trgovci iz drugih zveznih dežel.

Žendarmarija bo v bodoče strogo nadzorovala celotni železniški in cestni promet in živino, brez transportnih listin predala klavnicam v Beljaku in Celovcu.

Če bo potrebno, bodo uvažali tudi zmrzlo meso z inozemstva. Uradi za ceno so dobili nalog, da izvedejo stroge kontrole. Odbor za preskrbo upa, da bo s tem ukrepom narasla ponudba na koroškem trgu ter bo na ta način dan povratek k normalnim razmeram.

Za zboljšanje mlečne preskrbe bo žendarmarija v bodoče nadzorovala tudi prodajo surovega masla. Poleg tega hočejo uvažati mleko tudi iz Štajerske.

Sindikalne delegacije so zahtevale od namestnika deželnega glavarja Krassniga pravično ureditev cen, paritetne kontrolne komisije za cene in zakon za določitev trgovskega dobička. Hkrati so opozorile deželnega namestnika, da je razpoloženje

delavstva v raznih podjetjih „nad vse kritično“ in so zahtevale izpolnitev njihovih zahtev do najkasneje 15. decembra.

Namestnik deželnega glavarja je obljubil, da bodo uradi za ceno storili vse, da zagotovijo zakonom veljavno. Treba pa je povzeti odločne korake predvsem na Dunaju, da se izdelajo novi, učinkovitejši zakoni.

Napetost med Francijo in Poljsko

Francoski poslanik v Varšavi Jean Baelen je izjavil v teku razgovora z poslovodnim polj. zun. ministrom Ležynskim, da so francosko-poljski odnosi dosegli stanje, ki kaže imeti v bodočnosti najhujše posledice.

Ravnanje poljske vlade je tako ostro, da se noben Francoz ne more več čutiti varnega na poljskem ozemlju. Poslanik je prosil Ležynskega, da pri svoji vladi intervenira, predno pride do nepopravljivih dogodkov. Kakor znano je poljska vlada dala aretirati več Francozov, ki so osumljeni špionaže, med njimi tudi diplomate, ki uživajo imuniteto. Francoska vlada je nato odgovorila s podobnimi ukrepi in zaprla poljskega poslanika v Lille.

NAČELO KOROŠKIH ŠOLSKIH OBLASTI:

Slovenske učitelje v nemške kraje,
nemške pa na slovenske šole

Že mnogokrat smo v našem listu pisali o šolstvu na Slovenskem Koroškem, o učiteljih, ki poučujejo našo mladino itd. Vedno spet pa smo morali ugotoviti, da to šolstvo ne odgovarja potrebam in interesom koroških Slovencev. Več kot štiri leta zdaj že živimo v „demokraciji“ Avstriji, več kot štiri leta nam že za-trjujujejo, da imamo vse pravice, da nam ničesar ne manjka, da je Avstrija tako „vzorno“ rešila vprašanje manjšinske zaščite kot nobena druga država; (ne glede na to, da koroški Slovenci nismo narodna manjšina, temveč živ del vsega slovenskega naroda, na katerega tudi mejimo, bi jim to še verjeli, ker avstrijska oblast tega vprašanja še sploh ni rešila, ali pa tako, da je v Avstriji vsaka manjšina obsojena na nacionalno smrt), več kot štiri leta nam govorijo o „vzorni“ ureditvi šolskega vprašanja na našem ozemlju. Toda kakšna je resnica, o tem bi se dalo marsikaj povedati, o tem vedo mnogo povedati zlasti oni slovenski učitelji, ki so „prijateljsko razpoloženje“ koroških šolskih oblasti do koroških Slovencev občutili na lastni koži. O tako imenovanem dvo-jezičnem šolskem zakonu, ki baže odlikuje to vzorno ureditev šolskega vprašanja na Slovenskem Koroškem, danes nočemo govoriti, ker vsi vemo, da nikakor ne odgovarja našim potrebam. Pa to še ni vse. Velika večina učiteljev, ki so vse prej kot prijatelji koroških Slovencev, ga sploh ne upošteva, ga načrtno in samovoljno sabotira. Šolska oblast pa k temu molči, očitno vse to odobrava.

Pa oglejmo si to „vzorno“ ureditev šolskega vprašanja enkrat z druge strani. Živimo na slovenskem ozemlju. Če pa prideš v slovensko vas, bodisi na Brncu ali v Malošče, v št. Jakob ali št. Janž v Rožu, v Bilčevs ali Kotmaro ves, ali v naše vasi v Podjuni, kamor koli pač in srečaš otroke, ki gredo iz šole, ne boš zlahka slišal slovenske besede. „Grüß Gott“, „Guten Tag“, — tako te pozdravljajo. In če jih vprašaš: „Ali ne znate slovenski?“ — ti odgovorijo: „Dro, znamo!“ — „Zakaj potem ne pozdravljate slovenski, — „dober dan“, „dobro jutro“ ali „dober večer?“ Pa ti odgovorijo: „Učitelj pravijo, da moramo vsakogar pozdraviti z „Grüß Gott“, „Guten Tag“, pač nemški.“ In ob pogovoru s šolarji vidiš, kako vzorno je pri nas urejeno vprašanje šolstva. Če otrok prestopi prag šole, že mu začenjajo vlivati v dušo sovražstvo do lastnega jezika, do slovenščine, češ, da je to jezik navadnih ljudi, jezik hlapcev in dekel. In to se stopnjuje, čim je otrok večji, starejši. In ko pride iz šole, ne zna slovenski pisati, ne brati, ker tega se v šoli ni naučil, zna pa eno — kar so ga učili — svoj lastni materni jezik sovražiti. To je resnica, bridka resnica. In če zavedni slovenski starši sami ne bi skrbeli, da se njihovi otroci doma, pri dobri slovenski knjigi, ne bi naučili slovenski brati in tudi pisati, če ne bi bilo naših prosvetnih društev, ki gojijo slovensko besedo, slovenske prireditve, na katerih se seznanjamo s slovenskimi pesniki in pisatelji, tedaj gorje našemu narodu! Šola k izobrazbi naše mladine — k izobrazbi v narodnem duhu — niti v najmanjši meri ni doprinesla. Nasprotno. Kar si je narod ustvaril sam, z dolgoletnim trudapolnim delom, je tuja šola, polna protislovenskega duha, poskušala spet uničiti.

Pa pravijo, da primanjkuje slovenskih učiteljev. Mar smo mi krivi, da jih ni? — Vsakdo ve, da ne; vsakdo pa tudi ve, kdo je kriv temu. Spet le šola, učiteljišče, na katerem je vladal in vladal isti duh, kakor na ljudskih in ostalih šolah, na katerem

so slovenske dijake — če ni šlo drugače — s prilikom odtujevali od svojega naroda.

Le prav malo učiteljev je ostalo zavednih. In kako ravna s tistimi? — Navajamo samo naslednja primera:

Na ljudski šoli v Ločah je zadnja leta poučeval zavedni slovenski učitelj, ravnatelj Franc Aichholzer. Ni nam treba naštevati, kaj vse je prav ravnatelj Aichholzer v svojem življenju moral pretrpeti kot učitelj, ki je vedno stal na strani svojega naroda. Zadoluje, če povemo to, da ga je šolska oblast oktobra letos premestila v Belo pri Beljaku, torej v popolnoma nemški kraj. Kljub temu pa trdijo, da primanjkuje slovenskih učiteljev. Učitelj Aichholzer se ni pustil šikanirati, tudi ne premestiti, šel je v penzijo.

In drugi primer: V Ledenicah je bila leta 1945 ustanovljena glavna šola. Za ravnatelja te šole je bil jesen tega leta imenovan zaveden slovenski učitelj Domnik. Mnoge so bile težave, ki jih je moral v zadnjih letih premestiti, toda vztrajal je. Ljudstvo ga je spoštovalo, ker je bil res vzoren učitelj. Toda, kaj se je zgodilo. Pred kratkim so ga premestili na glavno šolo v Beljak, kjer poučuje zgodovino in — ne slovenščine, kakor bi mogoče kdo mislil, temveč — nemščino. Če bi učitelj Domnik na beljaški šoli poučeval slovenščino, bi njegovo premestitev morda še razumeli. Tako pa v njegovi premestitvi vidimo samo nov poskus koroških šolskih oblasti, da nastavi-jo na slovenskem ozemlju učitelje,

ki so sovražniki koroških Slovencev, ki slovensko mladino poučujejo v šovinističnem, protislovenskem duhu. In gotovo imamo prav, če po vsem tem trdimo, da je načelo koroških šolskih oblasti: slovenske učitelje v nemške kraje, nemške pa na slovenske šole! Čudno načelo je to. Očitno šolske oblasti smatrajo, da je zdaj, ko so velesile v Parizu po-teptale načela o enakopravnosti ma-lih narodov, prišel čas, da nadalju-jejo tam, kjer je nehal nacizem, in sicer, da iztrebijo vsako sled sloven-stva na Koroškem. Toda pravica še živi, pravica bo tudi živela. Ni še odbila zadnja ura, in tudi ne bo, ni še bila spregovorjena zadnja beseda. Odločilna pa bo vsekakor zad-nja beseda.

Čeprav se poslužujejo takih me-tod, čeprav so bile zahteve Sloven-ske prosvetne zveze po slovenski gimnaziji in učiteljišču le bob v ste-no, naroda ne bodo uničili. Živi in živel bo, ker hoče živeti. Vemo pa eno, da naša borba še ni končana in tako kmalu tudi ne bo. Še bomo bi-li boj za staro pravdo, kot so ga že naši predniki. Čeprav pa včasih iz-gleda, da bo ta boj brezuspešen, smo vendar z vsakim dnem bližje zmagi, tisti zmagi, za katero je naš narod v vseh 1300 letih prebil potoke krvi, za katero so žrtvovali tudi svoja živ-ljenja številni sinovi in hčera naše-ga naroda, da bi bili rešeni vseh muk, vsega trpljenja, vsega prega-njanja in zatiranja, da bi bile ures-ničene besede našega velikega Can-karja: „Narod si bo pisal sodbo sam ...“

Novi jugoslovanski časopis v Ameriki

V New Yorku je začel izhajati časopis „Novi list“. Pobudo za list je dala skupina naprednih Američanov jugoslovanskega rodu.

V uvodnem članku 1. štev. je re-čeno, da je novi časopis izraz teženj in mišljenj velikanske večine jugo-slovanskih izseljencev v Ameriki. Njegov namen je, da bi prinašal res-nico o socialistični Jugoslaviji in združeval jugoslovanske izseljence v ZDA in Kanadi. V začasni uredniški odbor so izvoljeni: za predsednika Aleksander Jurič, za podpredsednika Ante Garina, za sekretarja pa Mi-leva Čuka. Časopis izhaja vsak te-den v srbsko-hrvatskem jeziku, ima pa tudi eno stran v slovenskem in eno v angleškem jeziku.

Za prvo številko časopisa so napi-sali članke znani javni kulturni de-lavci ZDA jugoslovanskega porekla, Zlatko Balokovič, znani violinist, Lois Adamič, ameriški književnik in dr. Stojan Pribičević, publicist Zlatko Balokovič pravi v članku „Za resnico“, da bo „Novi list“ združeval izseljence srbskega, hrvatskega, slovenskega, črnogorskega in ma-kedonskega rodu v ZDA in Kanadi ter jim bo dal pobudo za poveča-nje dejavnosti in utrditev enotnosti.

Ko obsoja obrekovalno kampanjo proti Jugoslaviji, pravi Balokovič: „Prepričani smo, da naši bratje, ki so ostali v starih domovih, ki so svo-ja ognjišča obvarovali s težkimi na-pori in borbo ter dosejajo velike ča-stne uspehe pri graditvi svoje drža-ve, sami najbolje vedo, kako si mo-rajajo zgraditi svoje življenje, kako graditi državo, kakšno obliko naj ji dajo in kakšne politične oblike. Tu-di v najbolj usodnih urah zgodovine so narodi Jugoslavije znali kreniti na pravo pot. Zato je napačno, če hoče nekdo iz tujine, kjer so popol-noma drugačne okolščine, dajati na-vodila in lekcije in hoče s silo uka-zovati in zapovedovati, kaj in kako mora delati ljudstvo, ki si je samo

ustvarilo in zgradilo svojo ljudsko državo, in kakšno vodstvo naj ima.“

Dr. Stojan Pribičević je priobčil v daljšem članku „Tito kot državnik“ svoje vtise s poti po Jugoslaviji. Opisuje velikanski polet, s kakršnim delajo narodi Jugoslavije za izpolni-tev petletnega plana, in pravi, da se je prav na kraju pre-pričal o nesmiselnosti obrekovanj informbiroja.

Časopis prinaša tudi pismo Loui-sa Adamiča, vesti in članke o gra-ditvi socializma v Jugoslaviji, šte-vilne pozdrave naših ljudi in vesti o življenju in delu izseljencev v ZDA in Kanadi. V rubriki „Dopisi in ve-sti iz Kanade“ prinaša dopise ju-goslovanskih izseljencev iz Kanade, v katerih obsojajo protijugoslovansko kampanjo Informbiroja.

Časopis izhaja v št. 1. številki za 17 od-stotkov.

Odklonitev potnega dovoljenja našim
mladincem je neutemeljena

ski državi“ je vsekakor eden največ-jih izgreдов koroške oblasti, ki go-tovo ne služi gojitvi mirnih odno-sov med obema sosednima država-ma.

Pa še nekaj moramo omeniti. Ce-lovško okrajno glavarstvo pravi v svoji „utemeljitvi“, da bi bila ude-ležba naše mladine na gradnji av-toceste Beograd—Zagreb na škodo mirnemu sožitju obeh narodov na Koroškem. Vsi vemo, da se je naša mladina v dveh skupinah, z dvema brigadama, udeležila 1947. leta gradnje mladinske proge Šamac—Sarajevo. Vsi pa tudi vemo, da to ni-kakor in niti v najmanjši meri ni škodovalo mirnemu sožitju sloven-skega in avstrijskega prebivalstva na Koroškem.

Mirno sožitje koroških Slovencev

Po širnem svetu

Bruselj. V Belgiji so zvišali že-lezniške tarife za 10 odstotkov. Prav tako je zvišala železniške tarife ar-gentinska vlada za 20 do 50 odstot-kov.

Berlin. V pristanišče Bremenha-fen sta prišli dve veliki ameriški transportni ladji, natovorjeni z oro-žjem in municijo. Orožje prevažajo s pomočjo železnice v Giesen, kjer se nahaja štab zapadnonemških vo-jajških oddelkov, ki jih zbirajo in vezbajo Amerikanci.

Ameriški oficirji so izjavili, da je to orožje namenjeno za nemške vo-jajske edinice v Zapadni Nemčiji. Kakor poroča nemški list „Tägliche Rundschau“, so imeli bivši na-cistični generali že več tajnih zborovanj in posvetovanj. Bivši gene-ralni polkovnik Stumpf je izjavil na zborovanju bivših Hitlerjevih oficir-jev in podoficirjev, da ima vlada Adenauerja polno razumevanje za prizadevanja nacističnih generalov za postavitev zapadnonemških voja-ških sil.

Rim. Agencija ANSA poroča, da so notranji minister Scelba in si-cilijanske oblasti prekinile pogaja-nja med zvezo poljskih delavcev in posestniki z utemeljitvijo, da so zahteve kmetov previsoke.

Atene. Več kot 3000 učiteljev bo stopilo v stavko in se pridružilo stavkovnem gibanju ter s tem pod-prlo zahteve po zvišanju plač. Ra-čunajo, da se bodo pridružili stavki tudi delavci ladjedelnic in drugi de-lavci.

Kairo. Ob državnozbornskih volit-vah v Egiptu zahteva ženska organi-zacija „Egyptian Feminist Union“ med drugim volivno pravico tudi za žene. Nadalje zahteva ukinitve mnogoženstva, uvedbo splošne šol-ske obveznosti, zboljšanje zdravst-venega stanja na vasi in drugo.

Den Haag. Skupina vojakov, ki se niso hoteli udeležiti borbe proti in-donezijskemu ljudstvu, je bila ob-sojena na zapor. V taborišču Schoonhoven, kjer je prišlo pred kratkim do upor, je trenutno za-prtih 250 vojakov, ki se prav tako niso hoteli udeležiti kolonialne voj-ne v Indoneziji.

Beirut. Po poročilu lista „Sada El Achval“ so bila v Ankari med turškimi državnim predsednikom in ameriškim zastopnikom pogajanja o izkoriščanju turških kromovih rud-nikov in naftinih ležišč po Ameri-kancih. Ameriški zastopnik je izja-vil, da bo Amerika uknila dobavo opreme za turške rudnike, ako ne bi dobila zahtevanih koncesij.

London. Angleški tisk živahno ko-mentira sklep Izvršnega odbora La-bour-partije, ki je na svoji seji črtal iz volivnega programa poddržavlje-nje zavarovalnih družb. Dopisnik „Daily Telegrapha“ ugotavlja, da pomeni črtanje poddržavljenja kon-cesije zavarovalnih koncernov. „Daily Worker“ piše, da se je Atlee pustil oplajiti od zavarovalnih družb, ki so grozile, da bodo vsi agenti glasovali proti Labour-partiji, ako bo ta hotela izvesti poddržavljenje.

z ostalimi Avstrijci je v prvi vrsti odvisno od odnosov avstrijskih ob-lasti do slovenskega naroda na Ko-roškem in njegovih nacionalnih prav-ic. Prepričani smo, da popolnoma neutemeljen in neupravičen ukrep, ki je poleg tega še protipostaven in z enakopravnostjo vseh državljanov ne glede na narodnost, poreklo, je-zik in veroizpoved nima nič skup-nega, kot je odlok velikovškega in celovškega okrajnega glavarstva o odklonitvi potnih dovoljenj našim mladincem, nedvomno v veliko več-ji meri ogroža mirno sožitje obeh narodov na Koroškem in s tem pre-cejšnje zadeve republike Avstrije.

To bo končno morala vzeti na znanje tudi avstrijska oblast, če ji je v resnici na mirnem sožitju sloven-skega in avstrijskega narodu na Ko-roškem. Doslej namreč o tem dvo-mimo in sicer upravičeno dvomi-mo.

Po naši zemlji

Rute pri šmihelu. Vsakdo, ne samo v domači in okoliških občinah, ampak širom naših dolin, pozna Biclnovega očeta, Vinkota Pečnika, vzornega in naprednega gospodarja obširne kmetije, duševno mladostnega in vedno podjetnega propagatorja kmečke zavesti in enotnosti ter naprednega kmetovanja in odločnega borca za narodne in socialne pravice koroških Slovencev. V tem duhu je vzgojil tudi svoje sinove in takšni so vzrastli. Starejši sin Janko, ki bo prevzel očetovo kmetijo, hodi zvesto po stopinjah svojega očeta. Požrtvovalen in vnet delavec je na domači kmetiji in se okorišča z vse-

ljevanje dne 24. t. m. pri Biceljnu v Rutah. Kdor je bil navzoč, ne bo tako kmalu pozabil prijetnih uric, ki jih je bil deležen.

Novo poročenemu paru: Na mnoga srečna leta!

Blato — Zgornja vesca. Srienčeva Marica na Blatu, naša igralka, pevka, organizatorka mladine, sploh požrtvovalna in sposobna prosvetna delavka nas je zapustila. Poslovila se je od hišice očetove, od svoje mamiče in stare matere, od svoji bratov, sestrice in odšla, odšla v pristanišče zakonskega življenja. Bilo je na ljudskem taboru leta 1948 pod Jerberkom. Tam sta se spoznala: mladi kmet Črni, Einspieler Mihej, iz Zgornje vesce in Marica. Lep poletni dan, slavnostno razpoloženje na taboru, naša pesem in gorka mlada srca so povzročila, da se je vnela odkrita in resnična ljubezen. Kmalu je Mihej obiskal Marico na Blatu in ljudje so začeli govoriti: Marica bo pa šla v Zgornjo vesco. Toda med tem časom je Marico, vso Srienčevo družino doletela še globoka žalost, ko je izgubila v jeseni 1948 svojega dragega in skrbnega očeta, katere izgube ni čutila samo Srienčeva družina sama ampak v globokem in odkritem sočutvavanju bližnji in širša okolica. Ali čas gre svojo pot naprej in dne 15. novembra 1949 sta se v Šmihelu Marica in Mihej poročila.

Pozno v večerne ure smo opravljali ženitvovanjsko slavo v Šmihelu, potem sta se ženin in nevesta s sorodniki in nekaterimi drugimi gosti odpeljala na ženinov novi dom, kjer se je po lepih naših običajih nadaljevalo poročno slavo.

Želimo novoporočenemu paru mnogo sreče na mnoga leta!

Škocijan. Te dni smo na domačem pokopališču položili k zadnjemu počitku 75 letno Marijo Goričnik. Pogreba se je udeležilo mnogo ljudi, kajti rajna je bila priljubljena pri vseh, ki so jo poznali. Zaostalim sorodnikom izrekamo naše globoko sožalje.

Goselna ves — Št. Jakob v Rožu. Večkrat beremo v našem listu, da se je tam in tam poročil mlad slovenski par. Vsekakor razveseljava dejstva, ker govorijo o življenjski sili in rasti našega zdravega ljudstva. Tudi mi moramo danes poročati o takem veselem dogodku. Imeli smo

v naši vasi Anico, Krajnerjevo Ančko. Bila je cvet deklet z mnogimi odličnimi lastnostmi. Zavedno naše deklet je bila in se je izkazala s svojim sodelovanjem že v narodnoosvobodilni borbi in pozneje kot aktivna delavka v Zvezi mladine in spretna igralka na odru doblaveškega prosvetnega društva. Anico smo imeli vsi radi, a najbolj vžljubil in tudi zasnužil jo je Košat Flori iz Št. Jakoba v Rožu. Ker je tudi Flori fant odličnih naših vrlin, sta se vzela in dne 20. novembra 1949 v Goselni vasi poročila.

Čestitamo in obilo sreče na mnoga leta.

Kotmara ves. Kakor so se nekoč zbirali koroški Slovenci pod vaško lipo in se pogovarjali o vseh vprašanjih, tako smo se v nedeljo, dne 20. novembra, zbrali tudi mi, sicer ne pod vaško lipo, ki jo imamo na naši vasi, pač pa pri Mežnarju, da se na sestanku DFOL pogovorimo o različnih problemih notranje in zunanje politike. Kot referent je bil med nami dolgoletni partizan in borec za pravice koroških Slovencev tov. Karl Pružnik — Gašper. Govoril je o današnjih političnih problemih, orisal položaj v svetu in se zlasti dotaknil vprašanja odnosov med socialističnimi državami konkretno odnosov med FLR Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo. Poudaril je, da moramo biti pri tem glavno načelo enakopravnost obeh partnerjev, ne pa, kot to prakticirajo sovjetski voditelji, da ena socialistična država dikтира ostalim. S tem ustvarja novi imperializem. Po vsem tem nikakor ni čudno, če se začenja preprosto delavec spraševati: Kaj se bom boril za socializem? Sicer bi se s tem osvobodil izpod domačih in zapadnih kapitalističnih izkoriščevalcev, ki mi zdaj pijejo kri, hkrati bi pa postal satelit sovjetskih gospodarjev in moral delati to, kar bi oni hoteli, kar bi oni zahtevali. In tako se danes sprašuje marsikateri delavec, in upravičeno se sprašuje. Zakaj potem vse govoričenje o enakopravnosti malih narodov? Zakaj to gnusno obrekovanje nove Jugoslavije, ki ni storila nič drugega, kakor to, da se je odločno postavila nasproti vsega čudni razlagi odnosov med socialističnimi državami.

V diskusiji so se oglašili skoraj vsi navzoči, spraševali so in pripominja-

OPOZORILO

čitateljem in prijateljem našega lista

Vse čitatelje in prijatelje našega lista opozarjamo, da bomo tudi letos objavili božična in novoletna voščila. Prosimo, da nam vsi, ki želijo preko lista poslati svojcem voščila za praznike, to sporočijo **najkasneje do 10. decembra 1949.**

V ta namen izpolnite spodnje vrstice in jih pošljite upravi. Kdor pa želi voščila s posebnim besedilom, naj to napiše na poseben list in ga prav tako pošlje na naslednji naslov:

Uprava „Slovenskega vestnika“
Celovec — Klagenfurt 2, Postschließfach 17

Ime	
Naslov	
Poklic	
Podpis	

li. In ko smo se razšli, nam je bilo jasno, zakaj pri tem sporu, zakaj pri vsej gonji Informbiroja proti Jugoslaviji in njenemu vodstvu v resnici gre. Referentu tov. Pružniku pa se za njegove jasne besede na tem mestu pristržno zahvaljujemo. Vsakemu smo hvaležni, ki pride med nas in nam objasni različna vprašanja, ker le tako, če bomo o vsem poučeni, bomo lahko uspešno nadaljevali našo pravično borbo.

Drevesničarski utrinek naše sadne razstave v Št. Janžu in na Brnci

Ko smo imeli v Št. Janžu že polovico razstave spravljene, so začeli prihajati po vrsti: tov. Honz s parom čilih vrancev iz Kaple, puškar in vnet sadjar Luka iz Resnice in mnogi drugi. „Kje je Polcer?“ Je bilo prvo njihovo vprašanje. „Zakaj pa?“ odvrnem. „Ni ga tukaj“. In soglasno so gospodarji — sadjarji začeli pripovedovati: „Poslali so nam danes iz Celovca oz. z Nizjega Avstrijskega sadna drevesca, toda mi nismo posebno zadovoljni z njimi. Tako šibka in mehkužna so videti. Mi hočemo Polcerjeva drevesca. To je nekaj čisto drugega. Trdno in čvrsto blago, ki zanesljivo raste.“

Na Brnci pa bi se bili skoraj sprili za razstavljen drevesca tov. ing. Polcerja in so jih radi plačali po 25 šilingov za komad, čeprav bi bili tudi lahko dobili drevesca z deželno podporo iz Celovca po 18 šilingov.

M. ILJIN

POVEST O VELIKEM

NČRTU

To pa je slabo. Naša dežela dela po načrtu in to delo ne sme biti odvisno od tega, ali se bo nekemu gospodu (Foksu) zahotelo, da bi nam prodajal stroje ali ne.

Inozemskim kapitalistom niso všeč naši načrti, zato jih skušajo ovirati na vse načine. Saj vedo, da ustvarjamo socializem, v socializmu pa ni dobičkov. Zakaj pa nam kljub temu prodajajo stroje? Zato ker potrebujejo kupcev in morajo svoje izdelke razpečati. „Težko se je odreči na ljubo današnjemu dolarju jutrišnjemu dnevu“, je izrek ameriškega milijarderja Forda.

Ne smemo biti odvisni od računov evropskih in ameriških kapitalistov. In prav tako moramo proizvajati takšne stroje, ki izdelujejo stroje.

2. Reči, ki izdelujejo reči

Včasih je človek vse sam izdelal s svojimi rokami. Zdaj pa reči same narejajo reči. Človek položi oro-

dje v železno roko stroja in ukaže stroju delati.

Ali ste že videli stružni stroj? S čim dela?

S posebnim orodjem, ki je ostro nabrušeno rezilo. To rezilo pa ni v človeški roki, temveč tiči v železnem držaju.

Stružnica ne brusi samo predmet, temveč ga tudi drži, da ga delavcu ni treba držati z rokami.

Včasih sligiš, da govore o stroju takole: dela prav tako kakor železni človek.

To pa je neumno rečeno. Ako bi stroj delal samo tako dobro kakor človek, bi ga ne bilo vredno narediti. Stroj mora delati boljše kakor človek. Stroj mora in more biti sto-krat hitrejši, natančnejši in močnejši kakor človek.

Človek ne more delati hkrati z dvema orodjema, stroj pa ne dela sa-

mo z dvema, ampak z deset in več orodji.

Človek ne more delati hkrati dvoje del. On ne more istočasno žagati in cepiti, nabijati in stružiti, stroj pa to more.

Imamo tako imenovane avtomatske stroje. Delavec vtakne v stroj nekaj železnih palic. Stroj začne delati. Najprej obteže iz palice s tremi težkimi dleti na grobo klin, potem ga z drugimi tremi dleti oddeli od palice. Zdaj stopi v delo „oblikovalno“ dleto, ki obstruži glavico, istočasno pa vrezuje vijakov rezilnik v klin rez. Deveto orodje je „odrezano“ dleto, ki odseka izgotovljeni klin od palice. In vse to se dogaja tako hitro, da komaj slediš delu avtomata.

To ti je stroj! Z devetimi orodji dela! Nikar pa ne mislite, da katero orodje počiva medtem ko drugo dela!

Vsa orodja delajo hkrati. Medtem ko odrezno dleto dela na prvi palici, obdelujeta oblikovalno dleto in vijakov rezilnik drugo palico, tretje dleto zažrtuje kline na tretji palici, težka dleto pa obdelujejo četrto palico.

Kje je človek, ki bi mogel tako delati!

Ne, stroj ni nikakr železni človek

In kako naglo dela! Včasih dleto tako hitro seka, da se razbela od vročine. Za tako delo morajo biti dleta narejena iz posebnega jekla „za hitro rezanje jekla“.

In natančnost! Ali ste že videli kovače pri delu?

Kovači delajo v dveh. Prvi drži v roki majhno kladivo, s katerim tolče po nakovalu, kažoč, kam naj drugi udari. Drugi pa zavijti ogromno, težko kladivo in ga spuščja na nakoval. Toda ali je mogoče s takim zamahom in še s tako težkim kladivom udariti na tisto mesto, kjer je treba? Čim večji je zamah, tem več zgreši udarec.

Železni kovač — parno kladivo — ne zgreši udarca. Kladivo, s katerim bije, se giblje med dvema železnima prijemnikoma. Udarec je točno usmerjen, preračunan. Ne more zgrešiti.

Železni mojster dela hitro in natančno.

Kakšno opravilo pa ima delavec poleg njega? Podaja mu samo material in odvzema izgotovljene izdelke. Delavec pri stroju ima podobno nalogo kakor pomočnik pri mojstru. Toda tu ni mojster tisti, ki ukazuje pomočniku, temveč pomočnik ukazuje mojstru.

(Dalje)

Mikrovalovi v službi moderne tehnike

Ko je leta 1886 fizik H. Hertz odkril posebno valovanje, ni slutil, da bo njegova iznajdba kasneje odločala eno največjih vojnih zmag zgodovine. Pota znanstvenega in tehničnega napredka so marsikdaj čudovita, tako posebno pota Popova, Tesle in Marconija, ki so nadaljevali Hertzova odkritja ter položili temelje radiotehniki, v kateri so imeli dolgo časa glavno vlogo kratki, srednji in dolgi valovi. Zapleteno vprašanje elektromagnetnega valovanja so nam znanstveniki našega stoletja tako poenostavili, da zadostuje, da zasukamo dva gumba na sprejemnem aparatu in že slišimo ves svet.

Na ta razna valovanja in valove so ljudje pozabili in le malo se jih je zanimalo za njih lastnosti, ki so se na splošno zdele nepraktične. Zanimal pa se je zanje češki profesor Žaček, ki je leta 1923 sestavil tako imenovani magnetronov oscilator, eno tistih najvažnejših sestavin,

brez katere ne bi bili izpopolnili radarja, te prevratne iznajdbe druge svetovne vojne.

Živahnije in bolj intenzivno zanimanje za najkrajše elektromagnetne valove je izzvala predvsem televizija, v kateri so se sijajno obnesli krajši valovi od doslej znanih najkrajših in po zaslugi genialnega dela prednikov niso najkrajši valovi danes več tajna. V bližnji bodočnosti pa se bodo milijoni ljudi čudili temu znanstvenemu in tehničnemu uspehu 20. stoletja.

Če hočemo biti odkritosrčni, moramo priznati, da radar le ni tako dobesedno epohalen pojav prvih vojnih let. Že v letih 35—38 so poznali napravo, ki je ugotavljala sovražna letala in merila oddaljenost kraja od fronte. Vojna tehnika v Združenih državah, v Angliji, Sovjetski zvezi kakor tudi v Nemčiji in na Japonskem pa je pospešila razvoj in ga izpopolnila, kakor ne poznamo v zgodovini primerov.

Za izpopolnitev ameriškega radarja je istočasno delalo 3800 znanstvenikov, ki so dali letalcu in topničarju ter mornarju tako pripravo, ki je na oddaljenost 200 km točno ugotavljala sovražnika v morju in zraku. Pri napadu na sovražna industrijska mesta se je radar zelo dobro obnesel. Kot na dlani je imel pilot pokrajino pred seboj ponoči, v megli, dežju, sploh v neugodnem

vremenu, ko je bila orientacija z drugimi aparati nemogoča.

Posadke protiletalskih baterij so streljale na nemška letala kar na slepo, kajti radar jim je pravilno usmerjal izstrelke.

Radarjeve priprave slone na principu tako imenovanega elektromagnetnega odmeva. Najkrajši valovi ne slede ukrivljeni zemeljski površini, ampak se premikajo premočrtno, kakor n. pr. svetloba, do ovire, od katere se odbija. Iz smeri, iz katere se valovi vračajo v delcu sekunde in iz časa, ki poteče med oddajo in vrnitvijo, določamo razdaljo.

Zagreb — mesto muzejev

Zagreb je gospodarsko in politično središče Ljudske republike Hrvatske, predvsem pa prednjači to mesto po svojem visokem kulturnem nivoju ter je eno najkulturnejših mest Evrope.

Eden najstarejših zagrebških muzejev je Arheološki muzej, ki ima bogate zbirke iz časov prvih naselitev na Hrvaškem pa vse do 12. stoletja.

Muzej za umetnost in obrt hrani v svojih sobah dela nepozabnih umetnikov od gotske lesene plastike do umetno izdelanih preprog, gobelinov, čipk.

Največja galerija slik od 14. stoletja dalje na Balkanu je Jugoslovanska galerija slik. V desetih novih dvorinah so razstavljene slike iz Strossmayerjeve galerije. Tu najdeš vrsto italijanskih umetnikov vse do beneških mojstrov Veronesa, Tintoretta in drugih. Najzanimivejša pa je zbirka domačih mojstrov renesanse in baroka.

Moderna galerija Jugoslovanske akademije ima brez dvoma največjo vrednost v delih mojstrov 19. stoletja. Dalje so v tej galeriji dela dveh znamenitih kiparjev Meštroviča in Avgustinčiča.

V Gibsoteki najdeš predvsem antično umetnost. Bogato je zastopano — predvsem v študijske namene — domače kiparstvo. Tri dvorane so posvečene Meštrovičevemu delu, posebne dvorane imata tudi Avgustinčič in Raduš. Dve dvorani pa sta izpolnjeni z deli slovenskih kiparjev.

Tri ustanove, ki vzbujajo posebno zanimanje, so Muzej mesta Zagreba, Zgodovinski muzej in Muzej narodne osvoboditve Hrvatske.

Medtem ko nam ponazorjuje Muzej mesta Zagreba zgodovino glav-

nega Hrvatskega mesta, Zgodovinski muzej materialno, družbeno in duhovno rast celotne Hrvatske, nam Muzej narodne osvoboditve prikazuje sliko komaj minulih dni.

Poleg naštetih muzejev in galerij je v mestu Zagrebu še mnogo manjših umetniških paviljonov, kjer stalno razstavljajo sodobni umetniki in so tako v stikih z ljudstvom, za katerega ustvarjajo. V muzejih in galerijah ter umetniških paviljonih spoznava ljudstvo svojo zgodovino, kulturno in umetniško življenje svojega naroda ter njegovo kulturno rast, to pa dviga obenem narodni ponos in vero v svojo zemljo in svoj narod.

Kadilci pipe bodo sedaj končno zadovoljni

Iznašli so poseben aparat, ki bo omogočil, da pipa ne bo ugasnila, dokler ne bo izrabljen ves tobak. Duhovitemu iznajditelju, ki je bil mogoče strasten kadilec pipe in ki mu ni bilo všeč, da porabi preveč žveplen, je uspelo, da je s preluknjano ploščico, ki omogoča zračenje, preprečil, da bi pepel kakor žerjavica uhajala iz pipe. Ob ploščici je bat, ki ga avtomatično premika vzmet in ki tlači tobak medtem ko gorijo. Ploščica kakor tudi bat sta iz lahke kovine, tako da pipe ni težko držati v ustih.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Frano Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10, telefon 1624-4; Za vsebino odgovarja: France Kosutnik. Tisk: Robitschek u. Co., Wien VIII., Hernalsgürtel 20. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt 2, Postschließfach 17.

TELEFON BODOČNOSTI

Mikrovalovi so koristni tudi na drugih področjih tehnike. Zlasti velik razvoj se jim obeta pri telefonu. Prva zveza z mikrovalovi je bila dosežena že leta 1931 preko kanala la Manche; a danes je že cela vrsta telefonskih linij z najkrajšimi valovi v najrazličnejših delih sveta.

Mikrovalovna linija je ozek snop valov, ki gre preko tako imenovane „prestrezne postaje“ na visokih hribovih, če je treba, po vsej zemlji brez kablov in žic. Med New Yorkom in Filadelfijo deluje že delj časa taka linija, ki je 180 km dolga, 340 km pa je dolga linija med New Yorkom in Bostonom in z mikrovalovi je mogoče prenašati istočasno velike množine telegrafskih in zvočnih sporočil (do 1300).

Nas predvsem zanimajo radiotelefoni, ki so jih uspešno preizkusili tudi že v Evropi. Tako so preizkusili telefonski razgovor iz dirjačega avtomobila in nekim mestom v Pragi. Ko bo zgrajena bolj gosta mreža, bomo s katerega koli kraja komur koli lahko telefonirali, kdor bo imel telefon ali radiotelefon. Oddajna postaja deluje z zelo kratkimi valovi, tako da bo vsako imel

svojo valovno dolžino namesto številke.

Neugodno pri televizijski oddaji je to, da jo lahko sprejemamo le na majhne razdalje. Visoke hiše in vrhovi ovirajo širjenje valov in njih jakost.

Pri prenosu, ene postaje do druge igrajo važno vlogo ravno najkrajši elektromagnetni valovi, ki imajo veliko bodočnosti tudi pri prenosu na daljavo s pomočjo tako imenovanega ultrafaksa. To je priprava, s katero je mogoče v minuti sporočiti milijon besed in to na osnovi televizijske tehnike. Omenjeno število besed odgovarja številu besed, ki jih vsebuje približno 20 romanov. Ultrafaks prenaša cele strani novic, časopisov, knjig, dopisov itd. Prva zveza se je posrečila med New Yorkom in San Franciskom.

To niso edine možnosti, ki jih imajo najkrajši elektromagnetni valovi v svetu. Z njimi bomo vodili letala in ladje in porabo radarja bomo lahko razširili tudi na druga področja tehnike, opremili bomo z njim železnice, letališča, a mikrovalove uporabljali tudi v pošti, telegrafski in telefonski službi.

Močivca sta morala čakati v stražnici. Nekaj soldatov je zevalo po širokih klopih ogromne pritlične sobe. V kotu je stala visoka zelena peč, v kateri je gorel velik ogenj. Okrog peči so ležala lepa, izbrana bukova polena. Kljub temu, da je vladala v sobi skoraj neznosna toplota, je eden izmed vojakov že zmeraj tlačil nova polena v peč. Ko sta vstopila Močivca, se je obrnil k njima in rekel:

„Zakaj so pa drva tukaj?“

Močivca sta se vsedla na klop pri vratih; patrolja je izginila po širokem, svetlem hodniku, odkoder se je slišal le korporalov glas:

„Tu ga imate zdaj! Zadelj tega prokletega smrduha iz Mežnice sem moral pet ur gaziti sneg!“

Vojaki, ki so ostali v sobi, so se delali, kot bi ne bili došlecev niti opazili; sedeli so križem po sobi in kadili. Skozi stranska vrata si videl še eno sobo, kjer so ležali vo-

jaki na slami.

Nenadoma se je nekdo obrnil k njima:

„Ti si torej tisti, ki je ubil Gnidu?“

Petruh in mati sta zazijala, toda še preden sta se prav znašla je drugi vojak pristavil:

„Nisi bog ve kakega greha storil. Jaz bi ga tudi ...!“

Iz sosedne sobe se je zaslišal znan glas: „Ali je Petruh tu?“

Koj nato je vstopil v stražnico Kotalov Franci. Njegov obraz se je ves smejal in že od daleč je molel roko.

„Zakaj se tako držita, kot bi gliste požirala? Ali zadelj tistih teselj iz Mežice?“

Nato se je vsedel k njima.

„Vidita, jaz sem pri legionarjih!“

Petruh in mati sta ga komaj slišala; v njunih možganih so divjale čudne misli. Kar sta zdaj slišala, je

prišlo tako nepričakovano, da prvi hip niti razumeti nista mogla. Potem pa sta začela razumevati vsak po svoje.

Čim bolj je Petruh razmišljal, tem laže mu je bilo, ker se je zavedal svoje nedolžnosti. Pa tudi vedenje vojakov mu je vlivalo poguma. Zato je čisto pomirjen posegel po cigareti — katero mu je Kotalov Franci ponudil, in si jo prižgal na njegovem čiku.

Toda tih, a krčevit glas je preskal nastalo tišino v stražnici — mati Močivka je zajokala.

Petruh se je zdrznil in skoraj bi mu bila cigareta padla iz rok. Kako je mogel pozabiti na mater? S seboj je bil na čistem, a mati si pa mogoče le misli ...

„Mati, ne jokajte, jaz ga nisem!“ je rekel mirno in odločno.

Komaj je mati zaslišala sinov glas, si je s predpasnikom šla preko oči; potem se je ozrla globokim zaupljivim pogledom v sina.

„Ti ga nisi ...?“ „Jaz ga nisem!“ „Potem je dobro!“ je rekla mati pomirjena.

Materin jok je presunil tudi soldate; tako je bil bridek in globok, da so se vsi zganili in bili pripravljeni, tolažiti jo.

„Mati za to ni vredno jokati. Jaz tudi vem, da ni bil Petruh pri tem!“ ji je govoril Kotalo.

„To se bo vse izravnilo!“ ji je govoril drugi.

A tretji jo je po svoje tolažil.

„Vaš sin je pri tem nedolžen; toda kdor ga je pogledal po glavi, je prav storil.“

Močivka je zdaj odvila z glavo.

„Če mi Petruh reče, da ga ni, mi verjamem, da ga res ni. Gnide ni škoda, da je prišel v kraj, bil je sovražnik ubogega ljudstva in ga je zato bog kaznoval, samo nisem za to, da je moral delati tako strašno, dolgo smrt ...“

„Kaj hočete? Poprej tudi on ni vprašal, kako je drugim.“

Legionarjem je ugajala ta suha planinska žena s širokim jazbinškim licem in s temnimi, ognjenimi očmi, zato so jo obstopili.

„Prišli ste s sinom?“

Močivka jih je namesto odgovora prodirno pogledala. Soldati so se spogledali in eden je rekel:

„Prav ste storili. Vidi se, da ste prava mati ...“

„Kaj bodo napravili z njim?“ je vprašala Močivka.

„Glave mu ne bodo odtrgali zaradi tega. In potem smo tudi mi še tukaj ...“

Soldati so se pomenljivo nasmehnili. Kotalo pa je dejal:

„Vidite kako stvar stoji! Pritožbe prihajajo in ovadbe in naši tu notri ...“ pokazal je s palcem čez ramo v hodnik, „in naši tu notri morajo nekaj storiti. V tem je vsa reč!“

(Dalje)